

# Onze Vogels

62e jaargang no. 3, maart 2001



maandblad van de nederlandse bond van vogelliefhebbers

Vogel

copy

# De grote bonte specht

In Nederland is deze kleurige vogel de meest algemene specht. De rood-zwart-witte tekening is heel contrastrijk. Zijn verspreidingsgebied omvat geheel Europa en de gematigde delen van Azië. In Nederland is de vogel vrij algemeen.

Spechten zijn in veel opzichten heel merkwaardige vogels: ze roffelen in het voorjaar in plaats van echt te zingen, ze hakken zelf een hol uit en met hun lange, kleverige en van weerhaken voorziene tong krijgen ze ook moeilijk bereikbare insecten te pakken. Ze eten dus insecten, maar ook andere geleedpotige dieren en 's winters ook wel zaden en zelfs vetbollen.

Het nest wordt in een paar weken uitgehakt. Het zit soms behoorlijk laag, op minder dan een meter boven de grond, vaak in het restant van een berkenboom. Dikwijls zit het echter een meter of twee drie hoog. De vogel gebruikt ook wel nestkasten. Er is een broedsel per jaar, de jongen zijn in het nest behoorlijk onverdraagzaam en maken veel misbaar. Ook anderszins is deze vogel niet erg sociaal.

Grote bonte spechten moet men zoeken in parken, bossen en grote tuinen. Ze komen ook eten bij voederhuisjes, als die tenminste in hun leefgebied staan. Als er in het voorjaar nog geen bladeren aan de bomen zitten, heeft men goede kansen hem te zien en te horen. De man heeft meer rood aan de kop dan de pop.

Bekend is de zogenaamde spechtensmidse. In de spleet van een boom klemt de vogel een dennen- of sparrenkegel vast om er vervolgens de zaden uit te hakken. Onder de boom vindt men dan de restanten van de kegels.

*Tekst en foto: Peter Otten*





# Kweek met de veldleeuwerik

*In de natuur gaat het met de veldleeuwerik niet al te best. De kuifleeuwerik is al nagenoeg verdwenen, maar de veldleeuwerik kan zich samen met de boomleeuwerik nog enigszins handhaven. Ik zal op de beide andere leeuweriken, hoewel die ook heel interessant zijn, in dit artikel niet verder ingaan.*

*De oorzaken van de teruggang van de veldleeuwerik liggen voor de hand. Ik zal er echter maar één noemen: namelijk het zeer frequent maaien van zijn biotoop, grasland. Dit maakt de kans op een succesvol legsel minimaal. Tegen de tijd dat de jongen een kleine week oud zijn, maakt de cyclomaaiër een eind aan het jonge leven. Helaas, maar zo is het.*

Zo prees ik mij gelukkig dat ik aan een koppel in de volière geboren veldleeuweriken kon komen. Ik kon beschikken over een jonge pop van '98, en een overjarige, nog niet voor de kweek gebruikte man van '97.



De volière ziet er als volgt uit: het is een zogenaamde kweekbox (vlucht tussen andere vluchten in) van 250x80x200 (lxbxh), geheel overdekt met polyester golfplaten en met een gewone zandbodem. Er staan allerlei planten in en ook enkele struiken, maar géén gras. Ook is niet de gehele bodem begroeid. De planten moeten regelmatig water hebben, want er komt geen regen in de volière zelf. De achterkant van de volière bestaat uit een muur. Dit geeft rust en bescherming. In de volière zat toen ook nog een koppel Europese kanaries. Beide soorten hebben elkaar volledig genegeerd.

Het maken van het nest begon half april met het maken van een kuiltje door de pop. Dit kuiltje lag telkens aan de voet van een overhangende plant. Eerst kwam daarin droog gras en vervolgens gebruikte de pop een nestmateriaalmengsel voor Europese vogels dat gewoon in de handel is. Afgewerkt werd met paardenhaar.







De vogels kregen tot het tijdstip dat het broeden begon, universeelvoer, een mengsel van eivoer, pinkies, mierenpoppen en buffalwormen uit de diepvries en een tiental meelwormen per dag. En water uiteraard. Toen de pop eenmaal broedde, werden de meelwormen weggelaten, maar in plaats van tweemaal kregen de vogels nu driemaal per dag het mengsel zoals hierboven beschreven staat. Waren er eenmaal jongen, dan werd vijfmaal per dag gevoerd en naarmate de jonge vogels groeiden, werd dat allengs per keer ook steeds meer. De laatste voeding kregen ze vlak voor het donker. Dit gaf de vogels de mogelijkheid al bij het krieken van de dag met voeren te beginnen. Na een week kregen de vogels ook witte d.w.z. pas vervelde meelwormen. De uitgelopen jongen aten mee uit de grote pot en kregen als aanvulling enkele bruine meelwormen. Ook als ze alleen gezet werden, kregen ze precies hetzelfde voedsel. Ze zijn na vier weken volledig zelfstandig.

Ik wil nog wat verdere details geven. Het eerste nest bestond uit vier eieren (23 tot en met 26 april). Deze kwamen alle tegelijk op 6/5 uit. Dat is dus ongelooflijk snel! De jongen moesten uiterlijk op 10/5 geringd zijn met een 2,3mm. ring. Op 15/5 liepen de jongen uit maar bleven goeddeels verborgen in de begroeiing. Dit vroeger uitlopen spreidt in de natuur het risico. Een egel of wezel zal wellicht één jong vinden, maar een heel nest tegelijk is een veel grotere ramp.

Het tweede legsel (gelegd op 17/5 tot en met 21/5) bestond uit vijf eieren. Dit leverde op de uitkomstdatum van 31/5 vier jongen op. Ringdatum 4/6. Uitgelopen op 8/6. Als u dit vergelijkt met de data van het vorige broedsel,



dan zal ongetwijfeld opvallen dat alles precies evenlang duurde. Let ook op de inenschakeling van de broedsels. Bij de eerste ronde heeft de man niet meegevoerd. De pop broedde en voerde op een gegeven moment twee broedsels tegelijkertijd! De jongen van de eerste ronde waren maar net op tijd zelfstandig.

Er kwam nog een ronde: 10/6 tot en met 14/6. Dit leverde in exact evenveel tijd vijf prachtige jongen op. Vader heeft vanaf het tweede nest uitstekend meegevoerd, maar dit leverde geen tijdwist op. Hierna kwam nog een vierde ronde, die uit zes eieren vijf jongen opleverde, waarvan er een in de toch erg ondiepe waterbak verdronk. (legsel: 2/7 tot en met 8/7. Een vijfde ronde (25/7 tot en met 27/7 was onbevruucht, doordat de man inmiddels in de rui was gevallen. Van de achttien jongen bleven er zeventien in leven, die ook het erop volgende jaar haalden.

De kweek zoals hierboven beschreven was in '99. Hetzelfde koppel bracht in 2000 in totaal veertien jongen groot. Van collega-kwekers heb

ik inmiddels wel vernomen dat een goed bij elkaar passend koppel aan de lopende band jongen produceert, maar dat het niet altijd eenvoudig is zo'n koppel samen te stellen. Accordeert het koppel niet, dan blijft het tobben. Wees dus heel zuinig op een goed functionerend koppel en plaats ook geen ander koppel in de buurt van uw gouden koppel.

's Winters hebben de vogels duidelijk andere voedselwensen dan 's zomers. In de natuur eten ze voornamelijk zaden van de bijvoet. Het ligt niet voor de hand dit in de volière anders te doen. Toch lijkt het me niet onver-

standig naast een zaadmengeling ook wat eivoer en een paar meelwormen te voeren. Het lijkt me ook niet onverstandig dat zaad voor te weken, want harde zaden komen in de winter in de natuur ook niet veel voor.

Het lijkt me heel goed mogelijk dat de veldleeuwerik in de volière spoedig zal zijn ingeburgerd. Allengs komen er door kweek wat meer vogels beschikbaar. Zijn schoonheid ligt niet zozeer in het uiterlijk alswel in de zang. De man zingt veel en lang en bootst daarbij allerlei andere vogels na. Kweek zal voorlopig echter zeker vóór zang moeten gaan.

De vogels sexen is helaas niet erg eenvoudig. De pop is evenwel wat fijner gebouwd en de vleugelpennen zijn altijd iets korter.

Ik prijs mij gelukkig dat het al meteen zo goed gelukt is met de kweek. Ik denk dat de veldleeuwerik voor de wat meer gespecialiseerde liefhebber best een welkome aanwinst is.

Tekst: René Brans  
Foto: Peter Otten



## Mutaties bij de Lachduif 13:



Pink-eyed dilute in combinatie met pastel. Duif in jeugdkleed.

De laatste dertig jaar is het aantal mutaties bij de lachduif enorm toegenomen. De lachduif wordt al van voor 1600 gehouden en gekweekt, maar vanaf die tijd waren er lange tijd slechts twee kleurmutanten voorhanden: pastel en crème-ino. Vanaf de tweede helft van de twintigste eeuw leek de lachduif ineens de 'schade' van het beperkte aantal mutaties te willen inhalen. Dat begon al voorzichtig in 1930, toen in Japan de eerste echte albino ontstond. In 1951 werd het eerste zijdevederige exemplaar ontdekt dat vermoedelijk afkomstig was uit Californie. Eveneens in de jaren vijftig doken in Amerika zowel de eerste isabelkleurige dieren op als de bonte lachduiven. Van de bonte lachduif was echter al eens eerder, in 1902 en in 1947, melding gemaakt, maar deze dieren hebben nooit de liefhebberij bereikt. Vervolgens is het snel gegaan. De witkop in 1968 in Italië. De phaeo in de jaren zeventig in het voormalige Tsjecho-Slowakije. Wederom in Amerika in 1988 een nieuwe kleurmutant die daar frosty werd genoemd. Vermoedelijk ook in de jaren tachtig ontstond de gekuifde lachduif in Azië. De jaren tachtig bleken een vruchtbare tijd wat mutaties

Mutaties zijn plotselinge veranderingen in het erfelijk materiaal. Deze komen veel vaker voor dan menigeeen denkt. Veelal echter zijn dat veranderingen die voor ons geen zichtbare verschillen teweegbrengen. Bijvoorbeeld verandering in de enzym samenstellingen van het spijsverteringsstelsel of een verandering van de chemische samenstelling van het bloed. Pas wanneer het uiterlijk betrokken is bij een mutatie wordt deze meestal pas opgemerkt, bijvoorbeeld een kleurmutatie. Dergelijke mutaties komen verhoudingsgewijs veel minder voor, maar zij kunnen overal en te allen tijde ontstaan. Voor de liefhebber is het puur geluk als een nieuwe mutatie als eerste in het eigen hok wordt geboren. Belangrijk is natuurlijk dat een nieuwe mutatie ook als zodanig wordt herkend.

betreft bij de lachduif, want ook de kleuren grijs en kleurkop ontstonden toen, beide vermoedelijk in Italië. In 1996 werden in Twente duiven met een kleurmutatie ontdekt die zich het best laat omschrijven als schimmel. In 1997 ontstond wederom in het oosten van het land maar nu in de Achterhoek een nieuwe vorm van bont. Deze beide nieuwe mutaties komen in een vervolgartikel nog eens aan bod.

Van veel van deze mutanten was met de huidige kennis over de veerpigmentatie van de lachduif wel te voorspellen dat zij vroeg of laat zouden ontstaan. De lachduif bezit van nature zowel eumelanine als phaeomelanine, dus mutaties waarbij een van beide pigmenten zou ontbreken, waren te verwachten en zijn dan ook ontstaan. Gedoeld wordt hier op phaeo (totale afwezigheid van eumelanine) en grijs (totale afwezigheid van phaeomelanine). Hetzelfde geldt bijvoorbeeld voor een kwantitatieve reductie van beide pigmenten (pastel en crème-ino) of een kwantitatieve reductie van alleen het eumelanine (isabel) of een totale blokkering van de productie van beide melaninepigmenten (albino). Dit zijn allemaal voor de hand lig-

gende pigmentreducties die we bij veel vogelsoorten kunnen tegenkomen. Een andere veel voorkomende kleurmutatie is bruin. Als gevolg van deze mutatie wordt tijdens de veerontwikkeling het eumelanine niet volledig geoxideerd, waardoor de van nature zwarte delen in de bevedering niet zwart maar chocoladebruin worden. Opmerkelijk is echter dat deze altijd geslachtsgebonden verervende mutatie bij de lachduif nog niet bekend is. Dit wil natuurlijk niet zeggen dat deze toch al niet ergens is ontstaan, maar wel dat deze nog niet als zodanig is herkend. Het niet herkennen van nieuwe mutanten komt vaak voor, hetgeen tot gevolg kan hebben dat een dergelijke mutant weer net zo stil verdwijnt als hij gekomen was.

Sommige mutanten zijn onverwacht, zoals bijvoorbeeld de kleurkop. Uit onderzoek is gebleken dat de productie en/of de afzetting van melaninen in de bevedering afhankelijk is van de (omgevings)temperatuur. Bij lage temperaturen wordt er meer pigment gevormd dan bij een hogere temperatuur. Vergelijkbare mutaties zijn bekend bij zoogdieren. Voorbeelden hiervan zijn de Siamese kat en het rus-konijn of brandneuskonijn. Ook bij



# Pink-Eyed dilute

verschillende kleine knaagdieren zoals muizen, ratten en cavia's is dit bekend. Kenmerk van deze mutatie is dat in de uitstekende lichaamsdelen zoals neus, oren, staart en poten de meeste kleur wordt gevormd, omdat zij de koudste delen van het lichaam zijn. Dit verschijnsel wordt wel acromelanisatie genoemd. Deze delen kleuren daarom het donkerst. Bij de kleurkoplachduif is het vooral de kop die de meeste pigmentatie krijgt. (meer hierover in het februarinummer van OV van 1997).

Voor het herkennen van nieuwe kleurmutanten is niet alleen enige kennis van de oorspronkelijke veerpigmentatie nodig, maar ook bekendheid met reeds bestaande mutaties binnen vergelijkbare soorten. De meest aan de lachduif verwante soort waarbij veel mutaties bekend en onderzocht zijn, is de gedomesticeerde duif welke afstamt van de rotsduif, *columba livia*. Veel mutaties bij de lachduif en de gedomesticeerde duif zijn homoloog aan elkaar. Dit wil zeggen dat zowel de wijze van vererving als de verschijningsvorm gelijk zijn. Voorbeelden hiervan zijn albino, zijdevederigheid, gekuifd, schimmel en pastel. In 1998 werd er uit een koppel pasteleurige lachduiven, afkomstig uit Koeweit, een jong geboren met een afwijkende kleur. In eerste instantie werd gedacht aan een crème-ino vanwege het zeer schaars aanwezige nestdons en de rode ogen. Eenmaal in de veren bleek dat niet het geval te zijn en leek dit jong sterk op een pastelisabel. Alleen de rode oogkleur paste niet in het plaatje. Na de eerste rui was het duidelijk dat het om een tot dan toe onbekende kleur bij de lachduif ging welke mogelijk op een nieuwe mutatie zou berusten. Het ging hier duidelijk om een pigmentverdünnende afwijking die ook de oogpigmentatie sterk aantastte. Deze verschijningsvorm had alle kenmerken van een bij de gedomesticeerde duif bekende pigmentverdünnende mutatie: pink-eyed dilute (dunkleurig met roze ogen).

Deze mutatie bij de gedomesticeerde duif werd als eerste gemeld in 1946 in Seattle, Washington in de Verenigde Staten. Het gaat hier om een erfelijke eigenschap die een vergelijkbare ver-

dunnende werking op de pigmenten heeft als dilute (d), een andere bekende pigmentverdünnende factor bij deze soort. Het belangrijkste verschil zit in de oogkleur en de wijze van vererving. Duiven met het gen voor pink-eyed dilute (pd) hebben rode ogen, vergelijkbaar met albino's. Dit is niet het geval bij dilute. Verder berust de eigenschap voor dilute op een recessief geslachtsgebonden gen terwijl pink-eyed dilute gewoon recessief vererft.

Jonge duiven met deze kleur hebben zeer schaars dons als nestjong en zijn iets trager in hun ontwikkeling. Door hun rode ogen hebben zij ook als volwassen duif een slecht gezichtsvermogen. Dit is wellicht de reden dat pink-eyed dilute bij geen enkel sierduivenras als standaardkleur is erkend. Opvallend bij de gedomesticeerde duif is dat deze dieren verhoudingsgewijs een kortere nek hebben.

Nu terug naar de lachduif. De jongen met deze kleurafwijking die tot nu toe zijn geboren, waren als nestjong alle zeer kort en schaars van dons voorzien. Ook hun ontwikkeling is iets langzamer dan van de niet verdunde kleuren. Als jong blijkt hun gezichtsvermogen door de rode ogen iets slechter dan normaal te zijn. Eenmaal volwassen is hier niets meer van te merken. Opmerkelijk is dat de bouw van deze duiven gedrongener is dan van hun broers en zussen die niet pink-eyed dilute zijn. Een kortere nek wellicht?

Al met al zijn er nog te weinig duiven in deze kleur voorhanden om definitieve uitspraken te kunnen doen omtrent de ware aard van deze mutatie. Wel lijkt al vast te staan dat het hier om een recessieve mutatie gaat die niet geslachtsgebonden vererft.

De toekomst zal moeten uitwijzen of deze verdunde kleur, die gecombineerd zal kunnen worden met reeds bestaande kleuren, een welkome aanwinst zal zijn voor het reeds aanwezige kleurenscale binnen de lachduif. De eventuele negatieve eigenschappen zoals hierboven geschetst mogen geen belemmering zijn. De ontwikkeling van deze jongen is iets trager dan normaal maar vergelijkbaar met een kleurslag als ivoor. Hetzelfde geldt voor het verminderde ge-

zichtsvermogen van de jongen. Dit is vergelijkbaar met dat van andere mutaties met rode ogen, zoals ivoor en crème-ino. Eenmaal volwassen is dit probleem niet of nauwelijks meer aanwezig. Hoewel sommige crème-ino duiven hun hele leven moeilijkheden blijven houden met het goed zien van diepte.

Een nieuwe kleurmutatie kan altijd en overal ontstaan. Op dit moment zijn er wereldwijd in ieder geval 13 verschillende kleurmutaties bij de lachduif bekend. Daar is de in dit artikel beschreven nieuwe mutatie nog niet bijgeteld. Verder zijn er nog enkele vormen van bontpatroon die mogelijk op een zelfstandige erfelijke basis berusten, maar hiernaar wordt nog onderzoek gedaan. Of pink-eyed dilute nu wel of niet een toekomstige kleur voor de tentoonstellingsfokker gaat worden, felt is dat deze als mutatie is ontstaan bij de lachduif. Daarom mocht hij niet ontbreken in de serie Mutaties bij de Lachduif.

Hein van Grouw  
Alphen a/d Rijn



Pink-eyed dilute in combinatie met pastel. Dezelfde duif als op foto 1 maar nu in volwassen kleed.



Pink-eyed dilute in combinatie met pastel duif en normaal pasteleurige doffer ter vergelijking van het effect van de pigmentverdünnung van de mutatie pink-eyed



# Mutaties bij de SWIFTPARKIET

(*lathamus discolor*)

Een tijdje geleden werd ik door Geert Vankeirsbilck gecontacteerd i.v.m. de swiftparkiet. Hij vertelde me dat er een aantal mutaties zijn bij deze Australische parkieten waarvan de kleurbenaming naar zijn gevoel niet klopte met de werkelijkheid. Hij vertelde mij van het bestaan van een tweetal mutaties, één die de naam pastel draagt en één die men oliifgroen of grijsgroen noemt. Ook is er een 'roodbuik' swift, maar Geert wist mij er direct bij te vertellen dat dit op zich geen mutatie is, maar wel een selectievorm van vogels met teveel rood op de buik. De bedoeling van Geert is om de juiste info omtrent deze vogels en hun mutaties te vergaren. Ikzelf heb geen ervaring met het kweken van de swiftparkieten, maar wel met genetica en de vederstructuren bij parkieten via Mutavi, waar ik samen met Inte Onsmann bezig ben met het onderzoek naar de agaporniden. Dus deze stellingen zijn gebaseerd op deze theoretische kennis. Om dit alles te kunnen staven zal binnen Mutavi onderzoek gedaan worden naar de vederstructuren van de swiftparkiet, maar deze resultaten zullen pas over enkele maanden bekend zijn. De onkosten voor deze onderzoeken zullen door Geert zelf bekostigd worden. Bedoeling nu is om door dit artikel al een aanzet te geven de mensen die deze vogels kweken op één lijn te krijgen. Alle federaties die willen, kunnen dan deze resultaten publiceren. Mensen die geïnteresseerd zijn om mee te helpen, kunnen Geert uiteraard hier over contacteren.

Allereerst heb ik contact opgenomen met Terry Martin uit Australië met de vraag of er in de thuisbasis van deze vogels ook mutaties bekend waren. Het antwoord was negatief. Het feit dat de vogels er vrij rondvliegen en er daardoor heel weinig in gevangenschap gekweekt worden, is daar inderdaad niet vreemd aan. Navraag binnen Mutavi en andere buitenlandse onderzoekscentra bevestigde ook dat er nog geen onderzoek gedaan was naar de vederstructuren van deze vogels. Dat betekent uiteraard dat er voor ons werk aan de winkel was. Om inzicht te krijgen in de mutatie is het uiteraard van groot belang dat we eerst

eens ernstig de wildvorm gaan bekijken.

## Beschrijving wildvorm:

Snavel en neusdoppen zijn hoornkleurig. Oog: goudbruine iris met een zwarte pupil.

Poten zijn vleeskleurig met donkere nagels. Boven de snavel is er een rode voorhoofdsvlek; deze is bij de mannen iets feller rood van kleur dan bij de poppen. Deze vlek heeft net boven de snavel de breedte van de snavelbasis en wordt iets breder naar boven toe. De vlek is ongeveer 4 mm hoog. Aansluitend op deze rode voorhoofdsvlek is er een kobaltblauwe kopvlek met een doorsnede van ongeveer 1 cm. De zijkanalen van de ondersnavel worden omrand met een eveneens rode keelvlak die op haar beurt omgeven is door een smalle gele rand. Deze gele veren komen tot naast de rode voorhoofdsvlek en tot ongeveer 2 mm voor het oog. De groene wangveren hebben een blauwe schijn.

Achterhoofd, rug- en borstveren zijn groen. Het vleugeldek is groen, de bovenkant van de vleugelbocht is bordeauxrood, overgaand in kobaltvioletachtig gekleurde veren aan de vleugelbocht, die doorloopt tot aan de



zwarte slagpennen. Deze slagpennen hebben een fijne geel-groene omzoming aan de zijkanalen. Op de achterkant van het vleugeldek, tegen de rug-



Mutant 1 bemerk de opbleiking op het lichaam, de slagpennen en de gewijzigde oogkleur

veren is er een kleine rode vlek, soms omgeven door een fijne gele rand. De stult en de bovenstaartdekveren zijn groen. De buitenste kleine staartpennen zijn zwart met een blauwe buitenvlag. De middelste grote staartpennen zijn bordeauxrood van kleur overgaand in zwart naar onder toe. De ondervleugeldekveren zijn rood. De veren aan de anaalstreek zijn bij mannen rood van kleur, bij poppen is dat meer groen.

Wanneer we de vleugels spreiden zien we dat de blauwe veren aan de vleugelbocht gevormd worden door de middelste primaire vleugeldekveren. Deze veren zijn kobaltkleurig overgaand in violet en zwart naar de buitenrand toe. Deze violette en zwarte primaire vleugeldekveren zijn niet zichtbaar wanneer de vleugels gesloten zijn. De kleine slagpennen zijn zwart met een groene buitenvlag.

De aanwezigheid van blauwe veren duidt erop dat de veren van het structurele type zijn. Maar het feit dat de wildvorm geen enkele hemeisblauwe veer heeft (enkel kobalt en violette) en de algemene glans van de groene veren ietwat violetachtig getint is, doet bij mij het vermoeden rijzen dat de sponszone van deze veren instaat voor violette interferentie in plaats van de normale blauwe interferentie die daar bij de meeste vogels opgewekt wordt. Met andere woorden: een mogelijke blauwstructuur met violet reflecterende eigenschappen. Maar, en ik benadruk het nogmaals, dit is enkel mijn veronderstelling.

## Mutant 1

Volgens de literatuur is deze in 1982 ontstaan. Deze mutatie vererft reces-



sief. De vogels worden met rode ogen geboren die daarna verkleuren naar donkerbruin. Het contrast tussen de iris en de pupil is op het eerste zicht zo goed als onbestaand, maar wanneer we de vogels dichterbij nemen, zien we toch nog een (zij het wel minder) contrast. De blauwe veren zijn dofder van kleur dan bij de wildvorm. De groene lichaamskleur is meer groengeelachtig van kleur, waarbij we de meeste oplekking vaststellen op het voorlichaam. De nagels zijn lichtgrijs. De slagpennen lijken grijsbruinachtig, zeker niet het diep zwart dat we zien bij de wildvorm, er is een zekere oplekking. De rode veren lijken onaangetaast. De mutant wordt pastel, maar ook wel cinnamon of fallow genoemd.

Het is duidelijk dat het hier om een melanineverduunnende mutatie gaat. Ik heb de indruk dat het hier niet om een verkleuring naar bruin gaat, wel eerder een oplekking naar grijs toe. Het feit dat deze mutatie recessief vererft, sluit de benaming cinnamon uit, want cinnamon is een mutatie op het X-chromosoom en vererft dus geslachtsgebonden recessief.

Bij fallow zien we dat deze mutatie autosomaal recessief vererft en de vogels steeds hun typische rode ogen behouden. Dat is hier niet helemaal het geval en daarom is dan ook meer onderzoek nodig.

In mijn opinie zouden we hier te maken kunnen hebben met een allel van het a-locus (het gen dat codeert voor recessief ino, albinisme) en dat we hier het beste toch de benaming fallow voorlopig verder gebruiken. Verder onderzoek binnen Mutavi zal uitsluitend moeten geven.

### Mutant 2

Deze mutatie ontstond enkele jaren geleden ergens in de Benelux en vererft semi-dominant. Deze mutatie wordt veelal olijfgroen genoemd. En inderdaad op het eerste zicht zou men hier denken met een olijfgroene vogel te maken te hebben. De algemene lichaamskleur is 'olijfachtig' gekleurd, maar als we zorgvuldig kijken, zien we dat de blauwe veervelden in tegenstelling tot de wildvorm niet muteren naar mauve, maar eerder wat dofder kobalt van kleur zijn. We weten dat olijfgroen staat voor een lichtgroene vogel met twee donkerfactoren. Deze donkerfactoren zorgen ervoor dat de sponszone in de veer wat smaller wordt en daardoor wordt het groen donkerder van kleur en krijgen we de tinten donkergroen en olijfgroen (1 of 2 donkerfactoren). Bij blauwe veren geeft dat hemelsblauw zonder donkerfactor, kobalt (1 donkerfactor) en mauve (2 donkerfactoren). Door het feit

dat er hier geen duidelijk herkenbare tussenvorm is (donkergroen) en dat de blauwe veervelden eerder wat dofder van kleur zijn en niet veranderen naar mauve, kunnen we mijns inziens de aanwezigheid van twee donkerfactoren uitsluiten en is dus ook de benaming olijfgroen foutief.

De benaming grijsgroen wordt ook voor deze vogel gebruikt. Dominant grijs is een mutatie die er voor zorgt dat er geen sponszone ontstaat en ook geen duidelijke vacuoles. Daardoor wordt bij vogels zonder gele psittacine in de cortex (lees vogels uit de blauwreeks), de uiterlijke kleur grijs gevormd. Wanneer dat gecombineerd wordt met nog geel psittacine in de cortex (lees bij vogels uit de groenreeks), dan krijgen we de grijsgroene vogels. Dit zou een verklaring kunnen zijn, maar als we de blauwe veervelden bekijken bij deze mutant, dan zouden deze grijs moeten worden. Dit is hier niet het geval!!! Met andere woorden: dus mogelijk ook geen grijsfactor.

### Maar wat is het dan wel?

Wel eerlijk gezegd heb ik een sterk vermoeden dat we met de "bleekfactor" of "misty" te maken hebben. Deze dominante factor kennen we voorlopig alleen bij de agapornis nigrigenis en



Vleugeldek mutant 2 indien hier een grijsmutant of donkerfactor zou zijn dan zouden de blauwe veervelden grijs kleuren. Dit is duidelijk niet het geval

geeft ons ook deze dof opgebleekte vogels. Bij deze mutatie zien we ook dat de enkelfactorig vogels slechts heel weinig afwijken van de wildvorm; het verschil is eerder miniem. Het verschil is bij de DF-(=dubbelfactorig)vogels beter te zien. Op het eerste zicht zou men aan olijf kunnen denken, maar wanneer we ze vergelijken met de echte olijf, dan zien we dat er een groot verschil is en de vogels veel bleker zijn. Vroeger sprak men van isabel voor deze mutatie bij de nigrigenis, maar iedereen was ervan overtuigd dat dit een verkeerde en slechts tijdelijke benaming was. Verleden jaar werd deze dan officieel en in samenspraak met de andere federaties omgedoopt tot "bleek" en in het Engels spreekt men van misty.

Wat daar precies in de veren gebeurt, weten we nog niet omdat deze onderzoeken nog niet afgerond zijn. Maar de resultaten hiervan zullen in ieder geval uitsluitend daaromtrent geven. Deze onderzoeken worden bekostigd door BVA en de onderzoeksresultaten worden dan doorgespeeld naar de TC van elke Belgische en Nederlandse federatie. Bedoeling is uiteraard om de uniformiteit van kleurbenamingen te behouden binnen de agapornidenwereld. Iets wat ik ten zeerste zou aanraden, ook voor alle andere vogelsoorten. Daarom dit artikeltje, in de hoop ook de liefhebbers van de swiftparkiet en de federaties op één lijn te plaatsen. Wie Geert hierover wil contacteren, kan op het volgende adres terecht:

Geert Van Keirsbilck  
Noordkouter 62, 8560 Moorsele  
Tel: 056-42.07.95  
E-mail: vankeirsbilck.geert@pi.be  
Dirk Van den Abeele





# Goudvleugelparkiet

(*brotogeris chrysopterus chrysopterus*)

## Deel 3

De goudvleugelparkiet, die ook wel oranjevleugelparkiet wordt genoemd, heeft vijf ondersoorten. Deze zijn *brotogeris chrysopterus chrysopterus*, *brotogeris c. chrysosema*, *brotogeris c. solimoensis*, *brotogeris c. tenuifrons* en *brotogeris c. tuipara*. Alleen de nominate ondersoort wordt verondersteld in Europa voor te komen. Weliswaar duiken af en toe vogels op met een iets afwijkend verenkleed (rode kin en voorhoofdvlek), maar die aantallen zijn zo klein dat niet van een levensvatbare populatie gesproken kan worden. Via reguliere

importen zijn alleen nominate goudvleugelparkieten te verwachten, aangezien het verspreidingsgebied van de overige ondersoorten voor het grootste deel samenvalt met het gebied waarvandaan import verboden is. Zelf heb ik eens een vogel van deze soort gehad die duidelijk symmetrische gele vleugelbogen had. Deze gele plekken zaten niet op de plek waar de ondersoort *B. c. chrysosema* ze heeft, maar de veren hadden ook geen voedingsgerelateerde verkleuring. Mogelijk was deze vogel een modificatie in die kleur of was er bij zijn voorouders een kruising met een kanarievleugelparkiet geweest.





### In het wild

De goudvleugelparkiet wordt beschouwd niet globaal bedreigd te zijn, niet bedreigd op wereldniveau (Del Hoyo, 1997). De soort is geplaatst op Appendix II van CITES. De ondersoorten worden niet gespecificeerd.

### Importen/exporten

Exporten komen vooral uit Suriname. In de afgelopen jaren zijn er steeds wat importen in Nederland geweest van enkele tientallen tot honderden stuks. Het eigenaardige is dat er weinig van die relatief grote importen wordt gehoord: in advertenties worden ze niet aangeboden, op tentoonstellingen zijn ze bijna nooit te zien en op vogelmarkten worden ze nauwelijks aangeboden behalve door de handelaren die de eerste distributie verzorgen. Van september 1997 tot september 2000 werden er niet minder dan 983 goudvleugelparkieten met een Nederlandse CITES-invoervergunning in de Europese Gemeenschap geïmporteerd, alle afkomstig uit Suriname.

### Kweekresultaten in gevangenschap

Kweekresultaten in gevangenschap zijn schaars, zeker als je bedenkt dat er relatief grote aantallen zijn geïmporteerd. Bij mijn weten hebben in de afgelopen tien jaar acht Nederlandse kwekers van negen stellen jongen op stok weten te krijgen. Kweekresultaten in dierentuinen zijn behaald in Curitiba, Brazilië en in Loro Parque op Tenerife, Spanje, beide in 1996 (Olney, 1998). Zelf heb ik van twee importstellen veertien jongen mogen kweken. Van de Europese dierentuinen hebben

alleen het Loro Parque op Tenerife en Vogelpark Plantaria in Kevelaar (Duitsland) deze soort nog in de collectie (pers. obs.).

### Leeftijd

De oudste goudvleugelparkiet waarvan ik melding heb gekregen, wordt gehouden in Duitsland. Dit mannetje leeft in 2000 nog en is nu veertien jaar oud.

### Literatuur

- Del Hoyo, 1997  
J. del Hoyo, A. Elliott & J. Sargatal (eds.), 1997. *Handbook of the birds of the World. Vol. 4. Sandgrouse to Cuckoos*. Lynx Edicions, Barcelona.
- Olney, 1998  
P. J. S. Olney, F. A. Finken & L. J. Davolls (eds.), 1998. *International Zoo Yearbook Vol. 36*. Zoological Society of London, London.
- Oris, 1998  
R. Oris, 1998. *Geduld loont de moelte met oranjevleugelparkiet (Brotogeris chrysopterus)*. *Onze Vogels* 1998-10-426/427.
- Oude Geerdink, 1993  
H. Oude Geerdink, 1993. *De goud- of oranjevleugelparkiet Brotogeris chrysopterus*. *Parkieten Sociëteit* 1993-11-373/375.
- Prante, 1994  
J. Prante, 1994. *Haltung und Zucht des Goldflügelsittichs Brotogeris chrysopterus chrysopterus*. *Papageien* 1994-6-176/177.

Tekst: Dinand Derks

Foto: Piet Zwinkels



## KALENDER 2001

### Abbyssijnse scharrelaar (*Coracias abyssinica*)

Scharrelaars horen tot de familie coraciidae, die weer verdeeld zijn in drie subfamilies. Een van die subfamilies is coracias en deze subfamilie omvat 5 soorten en twee ondersoorten, waarvan de Abbyssijnse scharrelaar er een is. Ook de Europese scharrelaar (*C. garrulus*) hoort tot deze subfamilie. Scharrelaars komen voor in Azië, Zuid en Oost Europa en Afrika. Scharrelaars zijn pure insectenetters, maar pakken van tijd tot tijd ook kleine reptielen. Vanaf een uitkijkpost houden ze de omgeving in de gaten en als ze iets van hun gading bespeuren gaan ze er met een sierlijke vlucht achter aan of duiken naar de grond om vervolgens weer op hun vertrouwde post terug te komen om hun prooi naar binnen te werken. Scharrelaars hebben er kennelijk veel plezier in om de meest vreemde capriolen en buitelingen in de lucht uit te voeren. Deze luchtshows worden in het bijzonder uitgevoerd in de baitsperiode.

De Abbyssijnse scharrelaar komt voor in de noordelijke delen van Afrika. Zeer opvallend is de verlengde staart die wel 28 cm meet. Scharrelaars zijn eigenlijk niet zo opvallend kleurrijk, de meeste hebben bruine-, groene- en blauwe veervelden die overigens prachtig glanzen. Maar er zijn er ook die bijna helemaal bruin zijn (*C. maevia*) of bijna helemaal blauw en zeegroen (*C. benghalensis affinis*).

Deze sierlijke vogels komen niet zo vaak bij liefhebbers voor omdat ze veel eisen stellen aan de huisvesting en de voeding. Wel kunnen wij ze vrij regelmatig in vogelparken aantreffen en dan betreft het heel vaak de Indische scharrelaar (*C. benghalensis*) of de Abbyssijnse scharrelaar.

De kweek met scharrelaars mag dan ook wel uniek worden genoemd. Toch hebben in *Onze Vogels* enkele kweekverslagen gestaan. De kweek van de vorkstaart scharrelaar *C.c.caudata* is in 1995 op pagina 220 t/m 224 uitvoerig beschreven. In 1998 (pag.288) is de kweek van de blauwbuike scharrelaar (*C.cyanogaster*) beschreven en het afgelopen jaar kon u op pagina 146 een uitvoerig verslag lezen van de kweek van de vlagstaart scharrelaar (*C.spatulata*). Wanneer u wat meer geïnformeerd wilt worden over de scharrelaar als kweekvogel, maar ook over de scharrelaars in het algemeen, verwijs ik u graag naar deze zeer interessante artikelen waarbij ook enkele prachtige foto's zijn afgedrukt. Deze kweekresultaten zijn bereikt en beschreven door de heer Hub Lammers te Budel.

Hans Klören.



# Grasparkieten

## en van alles nog wat!



door Jan Bouwmeester

Deel 13

Als we bij onze vogels zitten, dan genieten we in het bijzonder van die paar zeer goede vogels die we hebben, de toppers van ons hok. Daar gaat onze aandacht het meest naar uit. De andere vogels worden ook wel bekeken, maar toch krijgen onze beste vogels automatisch de meeste aandacht. Zelf heb ik zo'n stuk of vijf favoriete mannen en enkele goede poppen. Ik hoop deze OEK-ers best nog eens een keertje op de tentoonstelling te brengen, maar bovenal zijn zij van belang voor de kweek!

Immers onze topvogels van nu vormen de basis van onze topvogels in de toekomst. Pech, we hebben er allemaal wel eens mee te maken. Je wordt dan ook het hardst getroffen als een van je topvogels dood in het hok ligt. Daarom ben je ook het zuinigst op je beste vogels en krijgen ze de meeste aandacht. Je bent immers het kwetsbaarst als deze topvogels dood gaan, omdat je daarmee je toekomst wilt opbouwen.

Soms denk ik er wel eens over om mijn topvogels maar niet te showen, want je bent zo kwetsbaar als je die kwijt raakt. Van de andere kant zijn je topvogels ook zo belangrijk om goede resultaten op de tentoonstellingen te kunnen behalen. Dit stelt mij meteen voor een dilemma. Je wilt je vogels aan zo min mogelijk gevaren blootstellen en toch de beste showresultaten behalen. Dit is een beetje tegenstrijdig. Eigenlijk zou ik wel een apart hok voor mijn kweekvogels willen hebben en een apart hok voor mijn showvogels. Ik heb wel een enkel koppel dat uitsluitend voor de kweek gebruikt wordt, maar dat komt omdat dit koppel zelf niet zo mooi is maar wel goede jongen geeft. Meestal echter gebruiken wij onze vogels zowel voor de kweek als voor de shows.

We kweken allemaal grasparkieten om de kwaliteit van onze vogels te verbeteren. Als richtlijn gebruiken we daarvoor de standaard. Toch is de standaard alleen niet voldoende om de kwaliteit te verbeteren. Daarvoor zullen wij onze vogels ook met die van anderen moeten vergelijken. Je kunt dat vergelijken doen door bij andere kwekers in hun hok te gaan kijken, maar dan zul je nooit helemaal objectief kunnen zijn.

Daar word je immers beïnvloed door de verhalen van die kweker en door het feit dat zijn vogels daar zitten zonder die van jou ernaast. We hebben allemaal de neiging om degene bij wie je op bezoek bent, prettig te stemmen en zullen dan ook niet gauw tegen zijn opvattingen ingaan. Je vindt het toch

belangrijker om bevriend te blijven dan een hele discussie aan te gaan. Goed met elkaar omgaan vinden we immers belangrijker dan gelijk hebben. Bovendien is jouw gelijk niet te bewijzen als je eigen vogels er niet naast zitten. Objectiviteit is een hele moeilijke zaak voor ieder van ons. Objectiviteit kan gunstig beïnvloed worden door onpartijdigheid en daarvoor zijn tentoonstellingen héél geschikt.

Op tentoonstellingen worden alle vogels, dus die van jou en mij, beoordeeld door een onpartijdige beoordelaar. Deze beoordelaar gaat te werk aan de hand van de standaard en de richtlijnen voor het keuren.

Van een keurmeester mag je dus de grootst mogelijke objectiviteit verwachten en die helpt jou dus ook bij jouw objectiviteit want hij heeft zijn onafhankelijk oordeel al op het keurbriefje gegeven.

We zitten nu in de mooiste tijd van onze liefhebberij. We zitten in het kweekseizoen.

Mijn broedparen bestaan uit kweekkoppels en hulpkoppels als de noodzaak daarvoor bestaat. Mijn eerste ronde liep niet optimaal; enkele belangrijke kweekkoppels hadden onbevuchte eieren, terwijl bij de hulpkoppels alle eieren bevrucht waren. Dit was dus niet precies de bedoeling. Deze keer moesten de kweekkoppels helpen met het grootbrengen van de jongen van de hulpkoppels. Toch heeft dat ook weer zijn voordelen, want alle koppels hebben nu toch jongen kunnen grootbrengen, zodat de onervaren kweekkoppels alvast wat ervaring hebben kunnen op-

### Nog enkele dagen en de zomertijd gaat weer in !

Wij moeten de klok één uur vooruit zetten.



Indien u in uw vogelverblijf gebruik maakt van elektrische verlichting, en deze verlichting wordt in- en uitgeschakeld met een schakelklok, zet dan die schakelklok **NIET** een uur vooruit ! Houdt gewoon de thans geldende tijdsindeling, dus de zogenaamde wintertijd aan. Wanneer u de schakelklok wel een uur vooruit zou zetten, dan haalt u daarmee uw vogels onherroepelijk uit hun ritme, met alle gevolgen.

**DOE DUS NIETS AAN UW SCHAKELKLOK !**



doen en mogelijk daardoor beter in hun broedritme komen. Was dit dan een slechte ervaring? Nee hoor, want de kwaliteit van de jongen van deze hulpkoppels bleek best redelijk en één hulpkoppel is zelfs gepromoveerd tot een goed kweekkoppel, want alle drie de jongen hieruit bleken van duidelijk betere kwaliteit dan de ouders. Bij dit ouderpaar wordt dus vol verwachting naar de tweede ronde jongen uitgekeken.

Van twee poppen die ik het afgelopen jaar gekocht had, bleek er één niet in staat eieren te leggen. Wel werden de onderlijven dik en één pop had wel één ei gelegd, maar hield er daarna mee op. Dit ene ei bleek ook nog eens onbevrucht en de twee pleegjongen die deze pop later ondergelegd kreeg, gingen beide met een goed gevulde krop op de zevende dag dood. Deze koppels heb ik daarom verbroken. Na het schoonmaken en ontsmetten van de kweekkooien en de broedblokken werden deze broedkooien door andere koppels in bezit genomen. Een van deze vervangende koppels is een paar waarvan ik hoge verwachtingen heb.

De koppeling verliep voorspoedig en de pop heeft acht bevruchte eieren gelegd. De eerste vier jongen zijn geboren en worden goed gevoed. De laatste vier eieren heb ik overgelegd, zodat dit voor mij belangrijke koppel misschien wel acht jongen uit één

ronde geeft.

Ik kijk verlangend uit naar de ontwikkeling van deze jongen en over een week of vier à vijf weet ik of de jongen enigszins aan mijn verwachtingen zullen voldoen! Dit vind ik nu het mooiste van onze liefhebberij: het opgroeien van de jongen en het fantaseren daarover en het afwachten of zij aan mijn verwachtingen zullen voldoen! Na acht jongen uit één koppel moet ik toch wel zeker kunnen weten of dat koppel een goede keuze van mij was. Het andere vervangende koppel dat ik gevormd heb, is ook een koppel waarvan ik hoge verwachtingen heb. Hoewel dit koppel toch wel wat moeilijkheden heeft opgeleverd, ziet alles er nu toch wel goed uit. De koppeling van dit paar verliep voorspoedig, man en pop waren gek op elkaar en er werd vaak gepaard.

Alle acht eieren bleken bevrucht en ook een negende ei werd nog gelegd, maar dit ei vond ik beschadigd op de bodem van de kooi. Ik heb de kneuzing van dit ei met het eiwit van een ander onbevrucht ei ingesmeerd om uitdroging te voorkomen, hierdoor krijgt ook dit negende ei nog een kans om een jong te laten ontwikkelen. Toch ging niet alles goed bij dit koppel. De pop werd namelijk ziek, kreeg dunne ontlasting en werd magerder, zodat zij te veel moeite had om de eieren warm te houden. Ik heb toen eieren moeten overleggen naar andere koppels en haar zelf op twee

eieren laten zitten om haar broedcyclus gewoon door te kunnen laten gaan. In haar drinkwater heb ik steeds bosbessensap gedaan en ze ziet nu weer kans om die twee eieren goed warm te houden en ze heeft geen dunne ontlasting meer. Haar conditie is verbeterd en ik overweeg haar toch nog één of twee jongen te laten grootbrengen, zodat deze jonge pop haar eerste ervaring met het grootbrengen van jongen zal krijgen en later misschien een probleemloze kweekpop zal blijken.

**Bel voor een gratis offerte:**  
**0522-281776**



Aluminium voliëres op maat gemaakt.

Standaard aluminium voliëres.

Onderdelen voor zelfbouw.

**VRAAG NU ONZE GRATIS BROCHURE AAN!**  
TEL.: 0522-281776  
OF KLIJK OP INTERNET:  
[WWW.WALUYO.NL](http://WWW.WALUYO.NL)

Winningsvereniging  
Holland  
Tel.: 0522-281776

**De fabrikant voor dieren en hun liefhebbers!**

### A.O.B. "DE VOGELWERELD"

Lees DE VOGELWERELD maandelijks tijdschrift van de A.O.B. (ALGEMENE ORNITHOLOGISCHE BOND VAN BELGIË)

Jaarlijks abonnement van Januari tot December, ten bedrage van 49 NLG (29,30 Euro's). Te storten op Nederlandse postrekening 0115835 van: DE VOGELWERELD - BRUSSEL. Om een proefnummer van ons tijdschrift te bekomen dient men een internationale antwoordcoupon te sturen aan onze dienst: LEDENADMINISTRATIE, 28 Route Charlemagne, B 5620 Rosée - België.



## VOGELBOEKHANDEL J & J

### Aanbieding voor de leden van de NBvV

Gouldamadinen nu van **f 98,50** voor **f 79,50** (+ f 8,50 verzendkosten)

Aanbieding is geldig tot en met 30 april 2001.



Japanse meeuwen en overige Lonchura's (JMC)	f 30,00	+ f 6,00 porto
Pigeons & Doves "nieuw" (Gibbs)	f 135,00	+ f 8,50 porto
Afrikaanse papegaaien (Jordan - vert. Kremer)	f 31,50	+ f 5,00 porto
Tukan-Lexikon "nieuw" (Strater)	f 159,50	+ f 8,50 porto
De Gloster Fancy Kanarie (Barrett)	f 58,50	+ f 6,00 porto
Kanaries (v.d. Wal)	f 52,00	+ f 6,00 porto
Agaporniden (v.d. Linden)	f 29,75	+ f 6,00 porto
Mijn valkparkiet (Haupt)	f 25,75	+ f 6,00 porto

Te bestellen door overmaking van het bedrag op Girorekening 6791634 of Rabobankrekening 347580904, t.n.v. Vogelboekhandel J & J te Nunspeet o.v.v. de gewenste titel.

Bezoek op afspraak. Vraag onze gratis vogelboekenkrant aan. Tel. (0341) 26 03 82 / fax (0341) 55 78 28



**Een prestatie die ook een oorkonde behaalde in Apeldoorn**

# Mijn eerste kweek met de kleine vasa

De kleine vasa kent drie ondersoorten namelijk: *Coracopsis nigra migra*, *Coracopsis nigra bangs*, *Coracopsis nigra sibelans*, *Coracopsis nigra barkcyi*. Toen ik voor het eerst de vasapapegaai zag – dat was in 1992 – was ik niet direct verrukt. Het zijn nogal zware vogels met zwarte snavels. De eerste vogels die ik kocht, waren grote vasa's (1 koppel). Ik had toen ook liever de kleine genomen, maar daar die aanmerkelijk duurder waren, werden het de grote. Mijn portemonnee reikte nou eenmaal niet verder. Maar het jaar daarop kwam ik toch in het bezit van de kleine vasa, die aanmerkelijk kleiner is dan de grote. Dat was dus 1993-1994.



Menigeen die bij me kwam zei wel eens, "wat zie je toch in die zwarte vogels?"; en dan zei ik altijd: "Iedere vogel heeft zijn charme en de gedragingen van deze vogel zijn fantastisch". Wat ik later wel wat moest corrigeren, ik was weer eens te snel met mijn oordeel naar later bleek.

De gedragingen de eerste jaren waren dan ook fantastisch, maar toen ik ze een paar jaar had en de broedtijd naderde, was het oorlog in de volière tot ergernis van mijzelf en ik kan u verzekeren: het gaat mij niet gauw te gek maar dit overtrof alles.

In de broedtijd werden de snavels

ivoorkleurig en de cloaca's zwellen enorm op, de man liet het slurfje er dan ook uithangen en schaamde zich nergens voor.

Daar ze vanaf ongeveer april in broedstemming raakten, moest ik toch wachten tot 25 augustus voor ik resultaat zag, maar wat er in die paar maanden aan vooraf ging, was heel apart.

De grote vasa begon het eerst; de pop - met een geheel kale kop, wat na de broedtijd weer over is – werd zo agressief op de man dat ik radeloos werd. Het arme dier had geen leven meer; hij werd zo zwaar op de huid gezeten dat hij niet meer wist waar hij

het zoeken moest; alhoewel ze allebei broedrijp waren. Ten einde raad heb ik de pop gepakt en de ene kant van de vleugels afgeknipt en dacht: zo dame nu kalmeer je wel. Ik was nog niet uit de volière – het was net of ik voor een flipperkast stond – de pop zat op de grond maar sprong zowaar een meter hoog tegen de zijkant van het gaas en de achtervolging werd voortgezet. Ik heb het toen maar gelaten zo het was en dacht: je zoekt het maar uit. Dit was mijn tweede pop al. Daar de eerste precies zo deed, was ik er wel een beetje flauw van. Maar nu weer terug naar de kleine vasa's die zich tot nog toe voorbeeldig gedroegen, maar ook van de ene dag op de andere was het daar kermis. De pop veranderde in een furie de man had ook hier geen moer in te brengen, de pop van deze kreeg wel een ruwe kopbevedering maar geen kale kop zoals bij de grote..

Ook hier vergaapte ik mij aan de dikke cloaca's en ook hier was het slurfje te zien bij de man en bij de pop keek ik soms zo naar binnen het was als een kip die leg uit zo wij dat hier zeggen.

Toen ik deze dominante pop zo zag en de man ook hier geen moer had in te brengen, vreesde ik al het ergste: geen succes dus.

Maar tot mijn stomme verbazing zag ik 25 augustus bij deze vogels drie eieren liggen, maar omdat de man zo toegetakeld was dat deze niet kon vliegen, had ik er weinig hoop op.



### Samenstelling gekiemd opfokvoer voor parkieten en papegaaien

5 kg	rode dari	1 kg	2 kg
10 kg	paddy	2 kg	4 kg
10 kg	gepunte haver	2 kg	4 kg
5 kg	witzaad	1 kg	2 kg
2,5 kg	raapzaad	0,5 kg	1 kg
2,5 kg	negerzaad	0,5 kg	1 kg
10 kg	kadjang idjoe	2 kg	4 kg
5 kg	hennep	1 kg	2 kg
5 kg	witte dari	1 kg	2 kg
10 kg	tarwe	1 kg	2 kg
10 kg	saffloer	2 kg	4 kg
5 kg	boekweit	1 kg	2 kg
5 kg	witte millet	1 kg	2 kg
10 kg	witte zonpitten	2 kg	4 kg
5 kg	linzen	1 kg	2 kg
<b>100 kg</b>		<b>20 kg</b>	<b>40 kg</b>

Op mengsel 2 kg toegevoegd:  
2 hard gekookte eieren (scharrel-),  
2 eetlepels of maatschep opfok,  
parki of kracht. Om de dag, dus afwisselen!!!

Tevens 1 wortel/appel of maïs; dit alles mixen (malen), daarna kiemvoer erdoor en u heeft een prima opfokvoer. Voor elk paar vogels 1 eetlepel per dag het gehele jaar door.

Want ik had gelezen dat deze papegaaien zeer kort broeden. Wat later ook bleek zag ik 8 september één jong onder de pop liggen dus dat was bingo. Ik heb één keer tussentijds gecontroleerd en de vogels zoveel mogelijk met rust gelaten. Hierbij ontdekte ik dat er een heel vreemde lucht uit het nest kwam. Ik wil niet zeggen dat het stinkt, maar het is wel een aparte weeige lucht en zeer sterk. Daar de jongen zeer snel groeiden – precies



zoals ik gelezen had – was ik alert want de ring moest immers om de poot en dit deed ik na 8 dagen, een stalen ring van 8 mm die erom is gebleven. Ik had 3 eieren, 1 onbevruucht en dus twee jongen ik controleerde toen geregeld wat werd toegelaten door de pop. Op 24 oktober vloog er één jong uit het blok, niet van de ouders te onderscheiden. Alleen de tweede liet het afweten; deze lag dood in het blok geheel in de veren. Vermoedelijk had de pop dat op haar geweten want het uitgevlogen jong takelde ze later ook geheel toe, zodat deze niet meer kon vliegen en de staart miste.

Ik heb hem dan ook verwijderd en apart gezet in een grote broedkooi. Maar helaas groeide de veren niet zo snel als ik wel zou willen. Gelukkig komen de stoppels er nu alweer door, dus goede hoop. Wat ook opviel was dat het jong nogal wat witte veren vertoonde. Ik had dit ook gezien bij de import van de jonge vogels maar ik weet niet wat dit voor oorzaak heeft.

Dit is mijn voerlijstje zodat u kunt zien wat ik voer: een goed basismengsel grote parkieten en daarbij mijn eigen eivoer en kiemvoer; wat bij mijn andere vogels uitstekend voldoet.

Al met al een hele ervaring rijker met een toch plezierige vogel die zingt dat het een lust is, want dat was ik haast vergeten.

In het weekend 's nachts, ja mensen schrik niet 's nachts om half één – werden we opgeschrikt door een heel apart gefluit vanuit de volière: het bleek de uitkomst van de jongen en duurde een kwartier lang. Toen ging de pop het blok weer in, wat ik kon horen. Elk uur werd dit herhaald tot dat het licht werd en naargelang de jongen ouder werden, werd het rustiger en na een week was de nachtrust weer normaal. Zo u begrijpt een heel aparte belevenis. Je ziet de vogels ook nooit naast elkaar zitten. Ik denk dat er in het wild alleen gepaard wordt en dat ieder dan zijn eigen gang weer gaat. Buiten de broedtijd gezellige vogels met een mooi zingend geluid. Ik zou ze ondanks het wel en wee niet meer willen missen en ik wou het u graag meedelen met dit kweekverslag.

Vriendelijke sportgroeten.

Tekst: Tinus de Graaf

Foto's: H. de Vries

## INTERNATIONALE VOGELBEURS W.R.Z.V. HALLEN ZWOLLE

- \* 3000 m2 beursruimte voor alles op vogelgebied
- \* geen kwartels art.3 veeziektewet
- \* voortijdig reserveren verplicht
- \* handelaren voor 8.45 uur binnen
- \* geopend voor publiek van 9.30 tot 15.00 uur
- \* centrale ligging (nabij veemarktterrein)
- \* ruime parkeergelegenheid
- \* prima en goedkoop restaurant in de hal
- \* 15 min. lopen vanaf het station

De volgende beurs is: 10 november 2001

Buitengasthuisstraat / Blaloweg

ZATERDAG  
21 APRIL  
2001



Inlichtingen : H. Heitbrink.  
Tel. (038) 453 02 66 na 19.00 uur





## Vogels met een goede neus

In oude jaargangen van "Onze Vogels" kon men regelmatig lezen over het wel en wee van de vogels in verschillende dierentuinen. Deze naar mijn mening buitengewoon interessante stukjes zijn niet meer te vinden in de nieuwere uitgaven van dit maandblad. Daarom deze goede gewoonte in onbruik is geraakt, weet ik niet, maar in ieder geval betreur ik het, want ik denk dat particulieren en dierentuinen van elkaar kunnen leren. Bovendien kunnen dierentuinen en vogelparken informatie verschaffen over soorten die vanwege hun zeldzaamheid of voor particulieren moeilijk te bereiken eisen niet of nauwelijks door particulieren worden gehouden. Dat particulieren tot heel veel in staat zijn bij het kweken van vogels, mag blijken uit de uitzonderlijke kweekresultaten die worden geboekt door privékwekers.

108

Tijdens mijn stage bij de Stichting Nationaal Onderzoek Dierentuinen in Amsterdam heb ik mij onder andere beziggehouden met neushoornvogels en speciaal met de dubbelhoornige neushoornvogel (*Buceros bicornis*). Voor de dubbele neushoornvogel en zeearend (*Haliaeetus albicilla*) heb ik het EEP-stamboek voor 1999 geschreven en een overzicht van de laatste jaren van het stamboek gemaakt.

Als hopelijk eerste aanzet tot een langere reeks van artikelen over dierentuinvogels wil ik mijn artikel graag wijden aan deze uitzonderlijke groep vogels. Bij deze een oproep aan iedereen om ook eens de schrijverstalenten de vrije loop te laten en te schrijven over vogels die we mogelijk niet zelf kunnen houden, maar de moeite van het beschrijven waard zijn.

### Systematiek en verspreiding

Misschien ten overvloede, maar toch: bij het geven van wetenschappelijke namen wordt gewerkt volgens een vast stramien: eerst wordt de genusnaam (= geslachtsnaam) gegeven, (bijvoorbeeld *Buceros*) voor een groep systematisch gezien aan elkaar verwante soorten. Er zijn dus meestal meerdere soorten met dezelfde genusnaam, behalve wanneer een soort zo uniek is dat hij niet bij een andere soort in één groep (genus) is onder te brengen. Vervolgens wordt de speciesnaam gegeven (bijvoorbeeld *bicornis*), die aangeeft tot welke soort een dier behoort. Er kan dan nog een derde naam gegeven worden: de subspeciesnaam (bijvoorbeeld *homrai*), voor een ondersoort. Ondersoorten lijken sterk op elkaar, maar zijn toch net verschillend genoeg, om ze niet tot eenzelfde soort of ondersoort te kunnen rekenen. Tenslotte wordt de eerste letter van de genusnaam altijd met een hoofdletter geschreven en de species- en subspeciesaanduiding altijd met een kleine letter. Alle drie de aanduidingen worden cursief afgedrukt: *Buceros bicornis homrai*.

De theorie is dus duidelijk. Dat er nog wel eens onenigheid bestaat over een juiste indeling blijkt al uit het feit dat men van mening verschilt bij de vraag of de dubbelhoornige neushoornvogel nu wel of geen ondersoort kent. Sommige auteurs houden het erop dat er twee ondersoorten zijn, namelijk *B. b. homrai* en *B. b. bicornis*; andere, waaronder Kemp (1995) erkennen die ondersoorten niet.

De volgende genusnamen worden gebruikt: *Ceratogymna*, *Bucorvus* en *Tockus* voor de Afrikaanse soorten en *Anthracosceros*, *Aceros*, *Anorhynchus*, *Penelopides*, *Buceros* en *Ocyrceros*



voor de Aziatische soorten. Een aantal genusnamen is in onbruik geraakt, dient als subgenus, of wordt naast de officiële genusnaam gebruikt: *Berenicornis* is nu *Aceros*, *Ptilolaemus* is nu *Anorrhinus*, *Rhyticeros* is nu *Aceros*, *Rhinoplax* is *Buceros*, *Bycanistes* is nu *Ceratogymna*, *Tropicranus* is *Tockus* en *Tockus* (voor Aziatische soorten) is nu *Ocyrceros*. Deze indeling is naar Kemp (1995). In totaal worden er zo'n 54 soorten onderscheiden, variërend in grootte van ongeveer een houtduif tot een kalkoen.

Neushoornvogels komen voor van de droge savannes van zuidelijk Afrika, via India en de bossen van Zuid-Oost-Azië tot in Nieuw-Guinea en de Solomon-eilanden.

#### Verzorging

Als men de grote neushoornvogels-oorten enigszins redelijk wil huisvesten, heeft men fikse voliëres nodig. Als minimum dient een lengte van 5 meter te worden aangehouden, bij een breedte van twee meter en een hoogte van minstens tweeënehalve meter. Kleinere soorten, zoals de roodsnaveltoktok (*Tockus erythrorhynchus*) uit Afrika, die nog wel eens in de handel wordt aangetroffen, kunnen toe met een voliëre van drie bij anderhalf met een hoogte van twee meter. Vanzelfsprekend, maar dat zou ongezegd moeten blijven, zijn grotere voliëres voor het welzijn van deze dieren bevorderlijk, en dat zou elke dierenliefhebber na aan het hart moeten liggen. Met name de Aziatische soorten zijn niet winterhard en moeten de beschikking hebben over een winterverblijf. Soorten van het genus *Tockus* schijnen wat beter bestand te zijn tegen de Nederlandse kou en kunnen 's winters buiten verblijven. Ook zij kunnen 's nachts echter beter binnen opgesloten worden, al was het maar om verwonding door nachtelijk bezoek te voorkomen.

Voor het voedsel worden verschillend recepten en diëten gebruikt.

Belangrijk is het onderscheid te maken tussen de Afrikaanse soorten *Tockus* en *Bucorvus* aan de ene kant en de overige Aziatische soorten aan de andere kant. De Afrikaanse soorten, vooral de hoornraven (*Bucorvus* spp.), hebben meer behoefte aan dierlijke kost (Uecker en De Ruiter, 1995), dan de uit tropische regenwouden stammende neushoornvogels.

Het grootste gedeelte van het voer van de omnivore soorten bestaat uit fruit (50-60% m/m) in allerlei soorten. Verder wordt ook vaak een soort hondenbrokjes gegeven of gekookte rijst. Ook deze soorten krijgen dierlijke eiwitten in de vorm van meel- of morio-wormen, nog naakte muisjes of een-

dagskuikens. Vaak worden ook balletjes gemaakt waarin een vulmiddel (brood), gelatine voor het binden, stukjes vlees, vitamine-en mineralenpreparaten en universeelvoer worden verwerkt.

Hoornraven krijgen elke dag eendagskuikens en volwassen muizen. Tevens vangen ze ook zelf wat er in hun verblijf komt, vooropgesteld dat het verblijf voldoende groot is om interessante prooien te vinden. In diertuinten worden hoornraven vaak gehouden op weiden, soms vergezeld door struisvogels (*Struthio camelis*), waterwild (*Anatidae*), kraanvogels (*Grus* spp., *Anthropoides* spp. en *Bugerus carunculatus*), ooievaarssoorten (*Ciconidae*) of zelfs zoogdiersoorten, waarbij de hoornraven het beeld van een Afrikaanse savanne compleet moeten maken.

In het algemeen worden neushoornvogels paarsgewijs gehouden. Medebewoners worden soms wel geaccepteerd, maar meestal leidt het delen van het verblijf tot problemen. Als de neushoornvogels niet agressief zijn tegen de ouders, dan zullen ze toch zeker de eieren of jongen ervan niet versmaden.

Tenslotte moet het duidelijk zijn dat vogels slechts gehouden dienen te worden als aan de vereisten voor een goede verzorging en huisvesting voldaan kan worden.

#### Kweek

Een eigenaardigheid van de broed bij neushoornvogels is bij de meeste vogelliefhebbers wel bekend: het vrouwtje metselt zichzelf voor aanvang van de broed in de nestholte in. Het invlieggat wordt dan besmeurd met uitwerpselen, fruit, modder en ander voorhanden zijnd kleverig materiaal en laagje voor laagje wordt de opening dan vakkundig dichtgemetseld op een kier na, waardoor de man het vrouwtje en de eventuele jongen kan voorzien van voedsel. Geen kleinigheid, want het vrouwtje blijft zo enkele maanden in het blok, gedurende welke tijd ze soms ook ruit. De duur van het verblijf in het blok is afhankelijk van de soort en het voedselaanbod. Het nest wordt schoongehouden, doordat het vrouwtje haar eigen mest direct naar buiten schiet en doordat overig afval naar buiten wordt gegooid. Daartoe geeft het mannetje soms wat nestbekleding dat, weer naar buiten wordt gebracht en vervangen door nieuw, als het eenmaal bevuild is. Meestal worden er één of twee eieren gelegd door de grotere soorten, terwijl de kleinere *Tockus* soorten er wel vier kunnen leggen.

Voor en na de broed moet de portie dierlijke producten voor zover mogelijk worden verhoogd. Bij particuliere liefhebbers zijn kweeksuccessen heel schaars. Een enkele keer is de kweek van een *Aceros* soort gelukt of is er







een deelsucces geweest. Alleen de al eerder genoemde roodsnaveltoktok wordt met enige regelmaat gekweekt.

#### De soorten

In Europese dierentuinen worden drie soorten aanmerkelijk vaker gehouden dan de overige. Uit onderzoek in 1996 bleek dat deze drie soorten elk rond de tien procent van het totale aantal neushoornvogels uitmaken (Brouwer et al, 1997). In dat onderzoek in 1996 werden 830 neushoornvogels geregistreerd in rond de dertig soorten. De drie meest voorkomende soorten in Europa zijn: de roodsnaveltoktok (*Tockus erythrorhynchus*), de trompetneushoornvogel (*Ceratogymna bucinator*) en de dubbelhoornige neushoornvogel (*Buceros bicornis*). Verder waren de geribbelde neushoornvogel (*Aceros corrugatus*), de jaarvogel (*Aceros undulatus*), de rhinocerosneushoornvogel (*Buceros rhinoceros*), de zuidelijke hoornraaf (*Bucorvus leadbeateri*) en de Abessijnse hoornraaf (*Bucorvus abyssinicus*) elk met tussen de vijf en zeven procent relatief veel voorkomend. Opmerkelijk is dat in 1990 (Brouwer), toen een vergelijkbaar onderzoek werd uitgevoerd, er vier soorten waren die samen 44% van het totale aantal uitmaakte. Die vier soorten waren: de dubbelhoornige neushoornvogel (*Buceros bicornis*), de roodsnaveltoktok (*Tockus erythrorhynchus*), de jaarvogel (*Aceros undulatus*) en de zuidelijke hoornraaf (*Bucorvus leadbeateri*). Destijds werden in totaal 687 neushoornvogels geregistreerd in ongeveer dertig soorten.

Ik zal enige soorten kort de revue laten passeren, zodat men in combinatie met het fotomateriaal een idee kan krijgen van de eigenschappen van deze groep vogels.

■ De dubbelhoornige neushoornvogel (*Buceros bicornis*), de soort die de meeste mensen meteen voor zich zullen zien, als het gaat om neushoornvogels, is sterk bedreigd. In zijn leefgebied (India, Zuidoost-Azië) komt hij nog maar weinig voor. Belangrijkste reden voor de teruggang lijkt de vernietiging van het leefgebied en de al dan niet illegale vogelhandel. Tegenwoordig geniet deze soort bescherming van CITES, waarbinnen hij op Appendix 1 staat, zodat internationale handel nu uitgesloten is (illegale handel natuurlijk daargelaten). In Europese dierentuinen komen nog ongeveer honderd exemplaren voor. Dat is normaal gesproken voldoende om de soort in stand te houden, ware het niet dat de gemiddelde leeftijd van de populatie erg hoog is en dat kweekresultaten uitgesproken schaars zijn. Er is ondanks veel en uitvoerig onderzoek niet bekend waaraan het uitblijven van jongen te wijten is. Er is al uitgebreid gekeken naar voeding, huisvesting, maat van de nestkast, grootte van de opening, soort bekledingsmateriaal van de nestopening, et cetera, maar er is geen factor gevonden die wel aanwezig was bij de succesvolle paren en niet bij de paren die het blok niet eens bekeken. Een mogelijkheid is dat de vogels meerdere soortgenoten nodig hebben om in broedconditie te komen of dat het lichtregime zo bepalend is dat elke afwijking succes in de weg staat.

Voor deze soort is een EEP opgezet, waarbij de meeste dierentuinen en vogelparken die dubbelhoornige neushoornvogels in de collectie hebben, zich hebben aangemeld. Alles wordt in het werk gesteld om enkelingen aan een partner te helpen en te voorkomen, dat er inteelt plaatsheeft

door tijdig verwante dieren van elkaar te scheiden en elders onverwant te paren. Vogelpark Avifauna in Alphen aan den Rijn heeft deze soort jarenlang met succes gekweekt en ook in andere dierentuinen zijn enige successen geweest, zij het niet veel.

■ De jaarvogel (*Aceros undulatus*) werd in 1995 zowel in Artis in Amsterdam als in Blijdorp in Rotterdam gekweekt. Een unicum, aangezien wereldwijd slechts enkele paartjes succesvol in gevangenschap broeden. In Rotterdam werden in 1999 nog twee jongen geboren. Bij de jaarvogels is een duidelijk verschil tussen mannetjes en vrouwtjes, wat lang niet bij alle neushoornvogels het geval is.

De mannetjes hebben een gele keelzak, de vrouwtjes een blauwe. Ook heeft het mannetje wit aan kop en keel, terwijl de vrouwtjes daar zwart zijn. Deze soort staat op CITES Appendix II, en een verwante soort, de *Aceros plicatus*, is de laatste jaren diverse keren in de handel aangeboden. Vooral voor grote neushoornvogelsoorten mag je je afvragen, of het houden van deze dieren door particulieren wel verantwoord is, vanwege hun uitzonderlijke eisen. De zeer hoge sterfte onder geïmporteerde vogels en het steeds bedreigder raken in hun habitat zijn verdere argumenten om grote neushoornvogels niet in privécollecties op te nemen.

■ De trompetneushoornvogel (*Ceratogymna bucinator*) is een wat minder bekende soort, waarschijnlijk ook omdat hij vooral zwart en wit is en dus minder opvalt. Deze soort komt uit de Oost-Afrikaanse bossen, en wordt relatief veel in Europese tuinen gehouden. Onder andere de dierentuinen in Chester (Groot Britannië), Augsburg en Gertorf (beide Duitsland) hebben deze soort al met succes gekweekt.

■ De zuidelijke hoornraaf (*Bucorvus leadbeateri*) en de Abessijnse hoornraaf (*Bucorvus abyssinicus*) zijn bekend vanwege hun lange wimpers en hun onhandige loopje, dat meer op huppelen lijkt. Deze grote, zwarte vogels, met indrukwekkende keelzakken zijn opvallende verschijningen. Opvallend genoeg wordt de Abessijnse hoornraaf regelmatig gekweekt (onder andere in Burgers' Zoo in Arnhem), terwijl de zuidelijke hoornraaf onder vergelijkbare omstandigheden en met een ongeveer even groot aantal dieren verstek laat gaan. In Avifauna in Alphen aan den Rijn werd in 1999 wel een jong van de zuidelijke hoornraaf grootgebracht.



# DE BLOEMENPIKKERTJES:



## vergelijkbaar met de moderne krakers van de afgelopen 20ste eeuw

Bloemenpikkertjes zijn een bonte verzameling van kleine vogeltjes in de grootte van 13 tot 15 cm. De mannetjes hebben doorgaans een fraai gekleurd verenpakje, terwijl het vrouwtje een saai bruin kleed draagt, waardoor ze per soort moeilijk uit elkaar zijn te houden.

De totale gemeenschap bloemenpikkertjes is niet groter dan 58 soorten. Er is nog steeds een dispuut gaande onder de taxonomen over de rangschikking van deze groep. De ene partij wil ze onder de gorzen (vinken) rangschikken, terwijl het overgrote deel ze indeelt bij de tangara's. Ze bestrijken voornamelijk Azië, de Indonesische Archipel en het Andesgebergte in Zuid-Amerika. De meeste hebben een gehoekte snavel die kort van vorm is. Door dit korte, vrij stompe snaveltje blijft de nectar onbereikbaar wanneer hij die lekkernij aan de voorkant van de bloemopening zou moeten bereiken. Ze hebben er toch iets op gevonden om langs een slinks achterommetje bij de nectarvoorraad te komen. Alleen door deze sluipmethode leveren ze geen bijdrage tot de vermeerdering van het bloemen- en plantenrijk. De stuifmeel en stamper blijven namelijk onaangeroerd, zodat er geen bestuiving kan plaatsvinden. Hetzelfde kan gezegd worden van de krakersbeweging, die in onze huidige maatschappij woningen kraakt en de eigenaar niet tegemoet komt in de kosten en de bezitter alleen maar op kosten jaagt. De gemaskerde blauwe bloempikker (Engels: masked flower - Piercer, Latijns: *Diglossa cyanea*) leeft in het Andesgebergte van Zuid-Amerika op een hoogte van 2000 tot 3500 m juist onder de boomgrens in open terreinen aan de rand van het bos. Dat impliceert dat hij in onze regio's best zou aarden gezien de klimatologische omstandigheden. Bedenk echter wel dat de lucht er een stuk ijler is dan bij ons en daar dient u wel bij aanschaf rekening mee te houden. In Nieuw-Guinea en Australië komt de Mistletoe flower-piercer voor. Zoals de naam al aanduidt, is dit vogeltje voornamelijk aangewezen op de mistletoe. Ieder vogeltje heeft zoals u weet een spiermaag. De spiermaag van de mistletoe-bloempikker is buisvormig uitgeweid. De bessen die hierin belanden, verteren door de in-

werking van de spijsverteringssappen zeer snel het vruchtvlees. Daarna verlaat de pit van de bes vrijwel ongeschonden het lichaam.

Dit doet me denken aan een voorval in de jaren dertig van de vorige eeuw, toen ik in gezelschap van een oudere vogelaar naar een aalscholver zat te kijken. Hij vloog op uit het water en belandde op een dukdalf. Even later spoot een witte straal uit zijn achterlijf. "Kijk", zei de man, "hij heeft zo juist een aal gevangen. Daarvan nuttigt hij alleen het voedzame slijm en de rest komt in zijn geheel als een witte slang weer naar buiten". Vroeger werd die baarljike nonsens meer verkocht en maar al te grif geloofd. Die fabeltjes missen zoals we nu wel weten elke wetenschappelijke onderbouwing. Daar is bij onze mistletoe-bloempikker geen enkele sprake van. Om de draad van het verhaal weer op te pakken na het intermezzo over de aalscholver volgen wij de pit bij de ontlasting. Als dan de pit op een gunstige plaats in de boom een geschikte voedingsbodem aantreft, ontstaat er een nieuwe cluster mistletoe. Deze epifyt zou je kunnen vergelijken met bromella's, die de bomen niet van hun broodnodige sappen beroven... Wij zouden ze enigszins kunnen vergelijken met heksenbezems, die bij ons in de noordelijke boomgordel worden aangetroffen. Daar waar in de gebieden van Australië geen mistletoe wordt gezien, laat ook deze Flower-piercer verstek gaan.

De oranjebuikbloempikker. (Engels: orange-bellied Flower-pecker, Latijns: *Dicaeum trigonostigma*). Zijn habitat is te vinden in Oost-Azië, Maleisië, de Filipijnen en de Grote Soenda-eilanden van de Indonesische Archipel. Hij komt in vrijwel alle gebieden voor van het mangrovebos tot aan 2000 m boven de zeespiegel. Het nest is een wonder van bouwkunst, doorgaans hangend aan de uiterste punt van een tak in een torenhoge boom van zo'n 10 tot 15 meter. Het nest is peervormig gevlochten van fijne worteldeeltjes en smagddunne draden van een spinnenweb en wollige pluizen van plantenmateriaal. Ondanks de opvallende vorm is het nest dusdanig gecamoufleerd met allerlei bladstukjes dat het geheel opgaat in de omgeving. In de zijwand is een beperkte opening ingebouwd. Doorgaans bestaat het legsel uit twee eitjes. In de eerste levensdagen van de pasgeboren jongen worden ze uitsluitend met insecten ge-

voerd. Deze voeding is rijk aan proteïne. Eerst later komen bessen aan de beurt als voedselbron. Het lievelingsgerecht vormt de bes van de mistletoe. Natuurlijk komen nectar, spinnetjes en kleine insecten aan bod.

De geelbuikbloempikker (Engels: yellow-bellied Flower-pecker, Latijns: *Dicaeum melanoxanthum*) is een vogeltje waarvan men nog weinig gegevens heeft verzameld. Zijn habitat ligt in en rond het Himalayagebergte van 2000 tot 3600 meter. Zijn voorkeur gaat uit naar grote hoogopgaande bomen in open stukken van het oerbos. Hij gedraagt zich vrij rustig, zonder uitbundig zijn aanwezigheid te verkondigen door allerlei scherpe tsjirpgekluidjes.

De roodborstbloempikker (Engels: crimson-breasted Flower-pecker, Latijns: *Prionochilus percussus*) komt voor op de Grote Soenda-eilanden en op het schiereiland Maleisië. Hij vertoont veel gelijkheid met de geelstuit-bloempikker. Bij de eerstgenoemde is de stuit even blauw als de rugveren en heeft hij bij de mondhoeken aflopend een opvallend witte streep. Deze laatste is vrij zeldzaam omdat hij op Borneo endemisch is. Evenals de andere bloempikkertjes is hij dol op de bes van de mistletoe, waarvan hij afhankelijk is. In de Nederlandse checklist of the world worden ze als honingvogels betiteld. Wij weten dat het hoofdvoedsel de bes is van de mistletoe. In diezelfde checklist wordt met de Latijnse benaming, *Dicaeum ignipectus*, de blauwrug honingvogel genoemd. Hij heeft geen blauwe rugbevedering maar een bronsgroene. Afgezien van het feit of dit goed of fout is, laat ik dit gaarne aan U ter beoordeling over. Zelf ben ik er nog niet uit of ik hier de juiste vogel heb gedetermineerd. In de boeken die ik heb geraadpleegd staan verschillende beschrijvingen van het verenkleed. Wellicht kunt U mij hierbij helpen.

Tekst: Cees Scholtz

Foto genomen bij: Borgstein/v. Hart

Geraadpleegde literatuur:

- *The birds of South America* by Robert S. Ridgely
- *The Complete Book of Australian Birds* by Reader's Digest
- *Handbook of the Birds of India and Pakistan* by Salim Ali and S. Dillon Ripley
- *Birds of South-East Asia* by Martin Woodcock
- *Birds of Borneo, Sumatra, Java and Bali* by MacKinnon and Karen Phillips





115



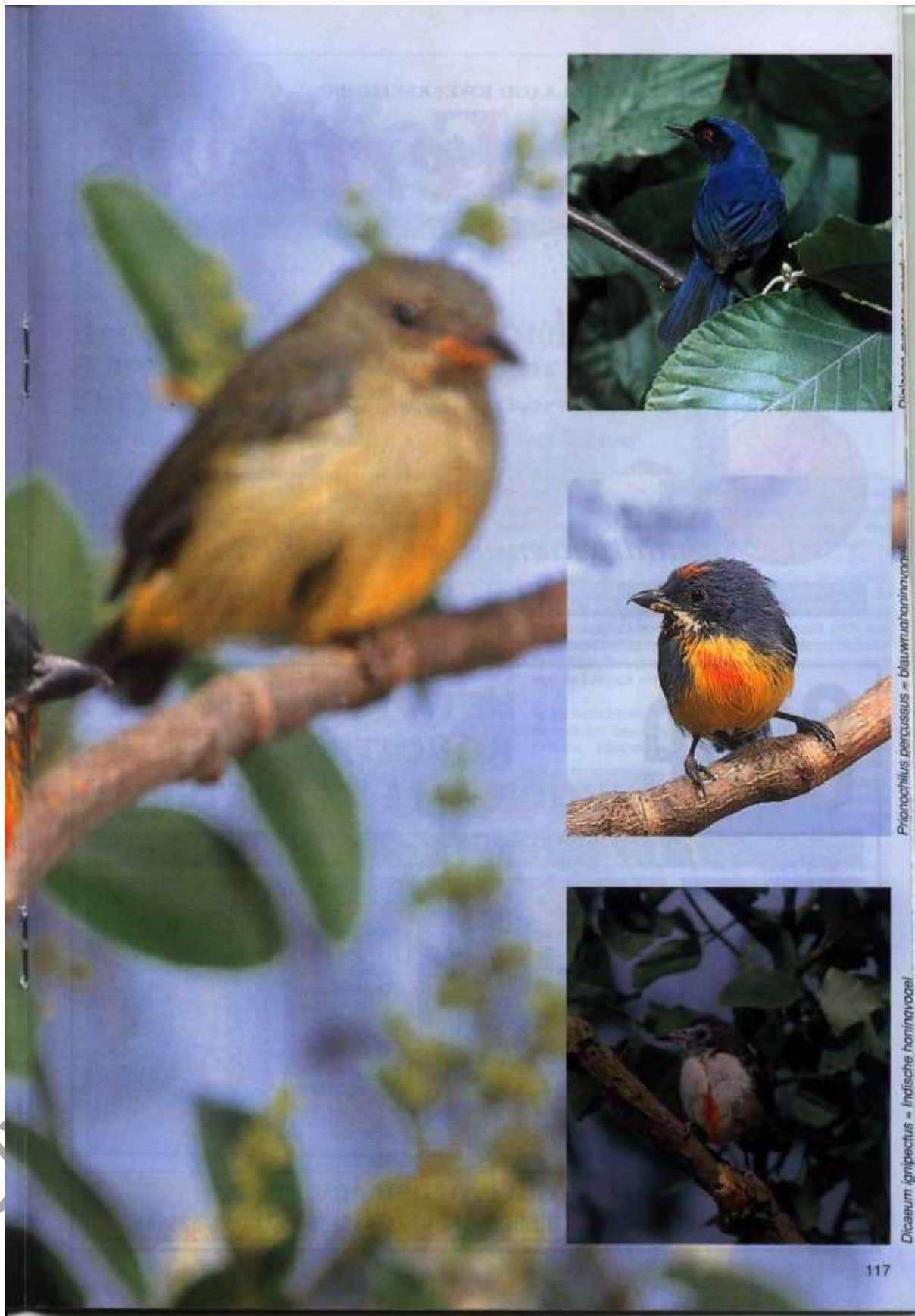
Vogel

Copy



Vogel

Copy



INDISCHE HORN

*Prionochilus percussus* = blaue Hornvögel

*Dicaeum ignipectus* = Indische Hornvögel



# Over kanaries gesproken

## Vragen over de vererving

In enkele eerdere artikelen heb ik getracht om op een aantal veelvuldig door vogelliefhebbers gestelde vragen een antwoord te geven. In een vorige editie van ons tijdschrift kunt U ze aantreffen. Wat ik daarbij bewust achterwege heb gelaten, zijn de vragen over de vererving van de steeds groter wordende lijst van mutaties. In het verleden zagen we veelvuldig artikelen over de vererving van de factoren, die voor deze mutaties verantwoordelijk zijn. Vrijwel altijd werden in een dergelijk artikel vele formules op papier gezet. Juist deze formules waren voor velen een reden om snel de bladzijde om te slaan of halverwege het artikel af te haken. Jammer, want in eerste instantie was de lezer wel geïnteresseerd in de wijze waarop bepaalde kleurslagen tot stand komen. In dit artikel derhalve geen formules. Ik wil met een aantal voorbeelden trachten aan te geven, wat we uit bepaalde kruisingen mogen of kunnen verwachten.

Eerst de onvermijdelijke verklaring van een paar te gebruiken kreten:

**1. vererven:** het overdragen van verschillende kenmerken van de ouders aan hun kinderen. Dit kunnen zowel zichtbare als onzichtbare eigenschappen zijn. We moeten hier bijv. denken aan houding, grootte, kleur van het pigment, kleur van de lipochroom (of vetstofkleur), aanleg tot zingen, het al dan niet goed groot- brengen van jongen en mutaties die in de loop de tijd zijn ontstaan bij de oorspronkelijk groene kanarie en de daarop volgende kleurslagen.

**2. mutatie:** een verandering van een of meer factoren, waardoor er een verandering in met name het uiterlijk van de vogel ontstaat. Een voorbeeld is de ivoorfactor, die de gele kanarie plotseling een zachtere tint laat aannemen.

**3. geslachtsgebonden vererving:** vererving van factoren die verbonden zijn met het geslacht van de vogel, eenvoudig gezegd: een man kan meerdere (dus ook niet in het uiterlijk zichtbare) factoren vererven. Denk hierbij aan een groene kanarie die agaat en/of bruine nakomelingen kan geven. Poppen kunnen voor de **GESLACHTS- GEBONDEN** verervende factoren **UITSLUITEND** doorgeven wat ze daadwerkelijk laten zien. Geslachtsgebonden factoren zijn behalve de agaat, bruin en isabel ook bijv. de satinet-, ivoor- en pastefactor.

**4. onafhankelijke of vrije vererving:** hierbij maakt het niet uit of deze factor bij de pop of bij de man aanwezig is. In beide gevallen kan hij in het uiterlijk van de nakomelingen zichtbaar zijn.

Onafhankelijke factoren zijn o.a. ino, opaal, recessief wit en de nieuwste factoren eumo, topaas en onyx. Al deze factoren vererven (toevallig) ook nog eens recessief. Dit wil zeggen dat zowel de pop als de man deze factor

minimaal eenmaal moeten bezitten, ofwel 'vol', dus in het uiterlijk zichtbaar ofwel 'verervend', dus niet zichtbaar.

Behalve de bovenstaande onafhankelijke en recessief verervende factoren kennen we ook nog enkele factoren die intermediair vererven, hierover later meer.

*Piet Wassenaar,  
Keurmeester van kleurkanaries.*

### KRUISINGEN:

In plaats van verervend spreken we ook vaak over een splitvogel. We bedoelen dan dus hetzelfde. Een wat korter woord, dus ook in onderstaande tekst. Eerst de vereringswijze van de ivoorfactor:

man:	pop:	nakomelingen:
a. niet-ivoor	x ivoor	split-ivoor mannen niet-ivoor poppen
b. split/ivoor	x niet-ivoor	niet-ivoor en split-ivoor mannen niet-ivoor en ivoor poppen
c. split/ivoor	x ivoor	ivoor en split-ivoor mannen niet-ivoor en ivoor poppen
d. ivoor	x ivoor	alle mannen en poppen ivoor
e. ivoor	x niet-ivoor	split-ivoor mannen ivoor poppen

Opmerking: kruising b. en c. geven ons deels split/ivoor mannen. Dit is uiterlijk niet waarneembaar. Alleen door verdere paringen kunnen we ontdekken of de ivoorfactor aanwezig is. Dit is dus bijv. de geel intensieve man die we aankopen en paren aan een geelschimmel pop. waaruit geelivoor intensieve en schimmel POPPEN komen! De meest gebruikelijke kruising is c. Voor het woord 'ivoor' kunt u ook invullen 'satinet' of 'pastel'. De uitkomsten als aangegeven in bovenstaand overzicht blijven ook dan gelijk. LET OP: er zijn **GEEN POPPEN** die split voor ivoor, pastel of satinet zijn!!

Nu de vererving van de opaalfactor:

man:	pop:	Nakomelingen, zowel MAN als POP:
a. opaal	x opaal	100% opaal
b. split/opaal	x opaal	OF
opaal	x split/opaal	50% opaal + 50% split/opaal
c. split/opaal	x split/opaal	50% split/opaal + 25% opaal + 25% niet-opaal
d. split/opaal	x niet-opaal	OF
niet-opaal	x split/opaal	50% split/opaal + 50% niet opaal.

Opmerking: zoals reeds eerder aangegeven is het niet van belang, of nu de pop of de man zijn aandeel in het opaal- gebeuren levert als gevolg van de onafhankelijke of niet geslachtsgebonden vererving. Willen we zichtbare opalen bij de nakweek hebben, dan moeten dus beide ouders de opaalfactor al dan niet zichtbaar bij zich dragen. Voor 'opaal' kan ook hier bijv. ingevuld worden 'ino', 'eumo' of 'recessief wit'. Tot slot: de 2 boven beschreven kruisingen zijn voor de genoemde mutaties compleet. Er zijn geen andere mogelijkheden. Wel zijn er nog andere factoren die in nauwe samenhang met genoemde mutaties het totaalbeeld van een kanarie bepalen. Deze hebben echter een andere wijze van vererving, zoals bijv. de dominant wit-, de geel-, de rood-, de intensief- en de mozaiek- factor. Wellicht komen deze later nog eens aan bod!

**Zelftest:** welke kleuren kunnen we in een nest aantreffen uit de

**Kruising:** man groen x pop groen split/onyx, ino, eumo, opaal, recessief wit EN topaas? Ik hoor het nog wel eens.



## Ringen van Vogels

Er is al verschillende keren geschreven over het ringen van vogels en toch blijken er dikwijls nog problemen mee te zijn. Vooral bij de pas beginnende kwekers; de ervaren kweker heeft er over het algemeen geen moeite mee.

Ik zal u een aantal problemen opnoemen waardoor het ringen van vogels dikwijls moeilijk verloopt.

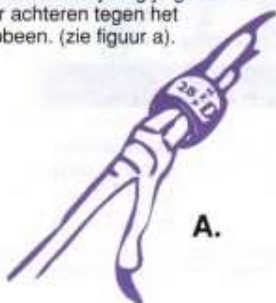
Als eerste gebeurt het maar al te vaak dat jonge vogels te vroeg geringd worden. Men moet pas gaan ringen als op de rand van het nest de ontlasting blijft liggen. Doet men het eerder, dan is de kans groot dat de pop het jong uit het nest kiept en waarom zou de pop dat doen. Zij wil haar nest schoonhouden en verwijdert de eerste dagen de ontlasting. Deze ontlasting zit de eerste 5 à 6 dagen in een wit vliesje. De pop gooit dit dan uit het nest en daarmee dus ook dat ringetje waaraan het jong vastzit.

Dat jong komt op de kooibodem terecht en de pop kijkt er niet meer naar om. Zijn wij er niet snel genoeg bij, dan is dat jong ten dode opgeschreven.

Als de ontlasting op de rand blijft liggen, meestal tussen de 5e en 7e dag, dan kunt u de jongen ringen.

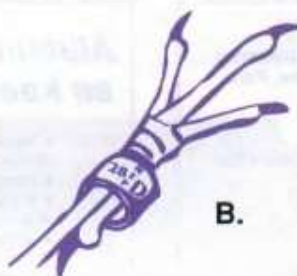
Het ringen op zich is niet zo moeilijk. Alleen zijn er mensen die het een beetje eng vinden om zo'n klein vogeltje beet te pakken.

Je neemt het vogeltje in de hand hetzij links hetzij rechts, net wat u het gemakkelijkst is. Je strekt het pootje naar voren met de drie voorteentjes, het achtereentje leg je gestrekt naar achteren tegen het loopbeen. (zie figuur a).



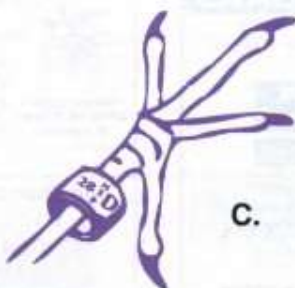
A.

Ik zelf smeer met een wattenstokje een beetje baby-olie op de teentjes en het pootje, dan knijp je zachtjes in het pootje – op de plaats waar de teentjes uit elkaar gaan, het knokkeltje – en het jong strekt de teentjes vanzelf. Je schuift dan voorzichtig het ringetje over de teentjes heen. Het achtereentje blijft dan een klein stukje in de ring zitten. (zie figuur b)



B.

Je neemt dan een lucifer die een beetje afgepunt is, wipt voorzichtig weer het nageltje uit de ring, schuift de ring terug en de vogel kan weer in het nestje. (zie figuur c)



C.

U ziet het is niet zo moeilijk, als je het maar met beleid doet.

Gebruik ook altijd de juiste maat ringen zoals is aangegeven in de bijlage van Onze Vogels van januari. U voorkomt daar veel problemen mee tijdens de keuring van uw vogels.

Ik hoop hiermee een bijdrage te leveren over het ringen van vogels. Ik wens u veel succes en een goede kweek.

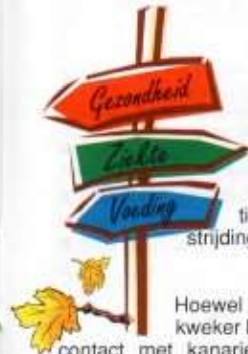
Wim Stoop  
070-3461831

Illustratie's zijn van Peter van Munster en komen uit 'de Putter en zijn kleurmutaties' van de Speciaalclub Europese Cultuurvogels





# 'Bloedluis! Weg ermee!'



Als je een dergelijk kopje leest, denk je waarschijnlijk "Weer een nieuw product...?" Neen dit keer niet, meer een tip om de luisbestrijding makkelijker te maken.

Hoewel ik een tropenkweker ben, heb ik veel contact met kanariekeekers. Ook omdat ik in het verleden zelf kanaries heb gekweekt, weet ik maar al te goed, dat bloedluis een van de ergste vijanden is in je kweekruimte. Geheel onverwacht zijn ze weer in je hok aanwezig, ook al ben je de hele dag aan het poetsen.

Als u en de vogels slapen, komen zij te voorschijn en doen zij zich tegoed aan het bloed van veelal de jonge kanaries. Wanneer u dan de volgende dag het nest controleert, ziet u enkele witte jongen liggen. Vaak is het dan te laat, doch wanneer de jongen al wat groter zijn, willen ze nog wel in leven blijven. U maakt dagelijks de ronde langs de jonge vogels en verschoont hun nesten. Kortom u doet er alles aan om dit ongedierte te bestrijden.

## Dubbelzijdig plakband

Toen ik zelf nog kanaries kweekte, zette ik op het moment dat zij met hun 2e rondje begonnen het 1e nestje met nog niet uitgevlogen jongen in een conservenblik op de grond. De jongen bleven daar rustig hun tijd afwachten terwijl moeder

weer op de eieren zat. Rondom dit blik werd door mij dubbelzijdig plakband geplakt. Op deze manier bleef al het ongedierte dat vanaf de vloer tegen het blik omhoog kroop vastzitten. Zo werden de jongen gespaard. Uiteraard is het ook mogelijk om een stukje van dit plakband rondom de zitstokken te doen. Bij mij werkte dit prima.

Toen ik mij jaren geleden helemaal ging toeleggen op de tropenkweek, heb ik wel eens een nestje bandvinkjes gehad waarin zich bloedluis bevond. Doch hierna heb ik tot november jl. geen bloedluis meer gehad bij mijn tropen.

In november had ik nog een koppelje blauwfazantjes zitten. Hun nestje bevond zich in een rieten korfje. Zij hadden een tweede nestje eieren uitgebroed en er bleken vier jongen in het nestje te liggen. Het oudste jong was twee dagen ouder dan nummer twee en drie; nummer vier werd nog een dag later geboren. Het oudste jong groeide goed en twee dagen nadat het laatste jong was uitgekomen, heb ik de jongen uit het nest gehaald om te zien of de oudste geringd kon worden.

Tot mijn schrik ontdekte ik bloedluis. Zelfs over de jongen in mijn hand kropen ze. Ik zag dat de drie kleinste er slecht aan toe waren. Geheel wit. Zij hebben nog enkele dagen geleefd.

Uiteraard verschoonde ik het korfje, maar hoe maak je iedere dag een dergelijk nestje. Met veel vijven en zessen is mij dat gelukt. Toch vond ik dit niet de juiste oplossing.

## Magnetron

De volgende ochtend heb ik het jong uit het korfje gehaald en hem tussen wat tissues gelegd. Ik haalde het haakje van het korfje, stopte het korfje in een plastic zak en deed hem vervolgens in de magnetron. Na ongeveer anderhalve minuut haalde ik het korfje eruit, klopte er wat mee op een witte ondergrond en ik zag verschillende dode bloedluizen uit het nestje vallen. Dat was dus de oplossing. Het nestje was warm geworden en ik stopte het jong terug en hing het korfje weer op. 's Avonds deed ik het nogmaals in de magnetron.

Op deze manier was het niet nodig het nestje te vernieuwen en was het ongedierte op dat moment bestreden. Ik ben dit blijven doen tot het jong uitvloog. Daarna keerde het niet meer terug op het nest en het is verder zonder problemen uitgegroeid tot een mooi blauwfazantpopje.

Toen ik dit verhaal vertelde aan mijn kanarievrienden, leek het wel of ik een grootse uitvinding had gedaan, zo enthousiast reageerden zij. Omdat ik later ook nog zeer positieve reacties van tropenkwekers kreeg, besloot ik mijn ervaringen maar op papier te zetten en misschien raadt u het: een van mijn vogelmaatjes heeft al een oude magnetron in zijn kweekruimte staan.

Succes ermee.

Theo Helmink.

<p>Standaard panelen 1020x2000 .. 70,00            Deurpanelen 1020x2000 .....100,00            Deurpanelen voederplateau ....150,00</p> <p><b>Volière's op maat vraag vrijblijvend offerte</b></p> <p><b>Volière gaasrollen 25 x 1 mtr. breed</b>            12.7x12.7x1.05 ..... 185,00            16x16x1.2 ..... 205,00            19x19x1.45 ..... 205,00            25.4x25.4x1.75 ..... 220,00            25.4x25.4x2.05 ..... 255,00</p> <p><b>Popnagels</b>            Grote kop 14 mm.            250 stuks .....17,50            1000 stuks .....60,00</p>	 <p><b>Rico's</b></p> <p><b>volière speciaalzaak</b>  <b>Pres. Kennedystraat 5</b>  <b>7681 EV Vroomshoop</b>  <b>Tel. 0546 645468</b></p>	<p><b>Buisverbindingen</b> voor koper 20 mm.</p> <p>A 2weg 0,70            B 3weg 1,00            C 3weg T 1,00            D 4weg 1,00            E kruis 1,00</p> <p><b>NIEUW</b> tussenverbinding geen onderbreking in uw buis 0,75</p> <p><b>Koker 20x20x1.5</b> geleverd in lengtes van 2of 3 mtr.            koker bruut .....3,00 per mtr.            Koker geanodiseerd .....4,00 per mtr.</p> <p>Kunststof plaat 2000x1000x3 mm. .. 80,00            Volkern trespa 1610x2100 .....140,00</p> <p><b>Voederplateau's incl raamwerk</b>            2 gaats .....55,00            3 gaats .....60,00</p> <p>Zitstokhouders .....1,50            Deurgrendels .....3,00            Scharnieren .....3,00</p>
<p>Franco levering beneden 750,00 40,00 vrachtkosten  <b>Bezoek op afspraak Betaling contant</b></p>		